

**КОМУНАЛЬНИЙ ВИЩИЙ НАВЧАЛЬНИЙ ЗАКЛАД
«ХАРКІВСЬКА АКАДЕМІЯ НЕПЕРЕРВНОЇ ОСВІТИ»**

СХВАЛЕНО

Протокол Вченої ради КВНЗ
«Харківська академія неперервної
освіти»

№ 1 від 27.01.2025

ЗАТВЕРДЖЕНО

Наказ КВНЗ «Харківська
академія неперервної освіти»

№ 7 від 27.01.2025

**ОСВІТНЯ ПРОГРАМА
курсів підвищення кваліфікації**

за темою

«4К» в початковій освіті»

«4K» in primary education»

Укладачі: Коваль О.А., ст. викладач кафедри методики дошкільної та початкової освіти

Коченгіна М.В., завідувач кафедри методики дошкільної та початкової освіти, к.пед.н.

Цільова група: учителі початкових класів

РЕКОМЕНДОВАНО

Протокол засідання
кафедри методики дошкільної та
початкової освіти

від 03.01.2025 № 1

Форма підвищення кваліфікації: дистанційна, змішана.

НАПРЯМИ: розвиток компетентностей відповідно до Професійного стандарту «Вчитель закладу загальної середньої освіти», затвердженого наказом Міністерства освіти і науки України від 29.08.2024 р. № 1225 «Про затвердження професійного стандарту «Вчитель закладу загальної середньої освіти» та Порядку підвищення кваліфікації педагогічних та науково-педагогічних працівників, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 21 серпня 2019 р. № 800.

МЕТА: професійний розвиток вчителів початкових класів відповідно до державної політики в галузі освіти, оновлення, поглиблення, розширення знань, умінь та навичок щодо новітніх практик, технологій, методик, форм, методів професійної діяльності, створення умов для вдосконалення професійних компетентностей вчителів початкових класів, необхідних для якісної реалізації пріоритетних напрямів освітньої діяльності початкової школи.

ОСНОВНІ ЗАВДАННЯ:

1. Забезпечити розвиток та удосконалення набутих компетентностей відповідно до професійного стандарту «Вчитель закладу загальної середньої освіти», затвердженого наказом Міністерства освіти і науки України від 29.08.2024 року № 1225, у межах професійної діяльності:
 - А 1. Мовно-комунікативної компетентності;
 - А 2. Предметно-методичної компетентності;
 - Б 1. Психологічної компетентності;
 - Б 3. Педагогічного партнерства.
2. Поглибити та розширити знання учителів початкових класів з:
 - основних питань нормативно-методичного забезпечення освітнього процесу в початковій школі;
 - новітніх технологій навчання, виховання та розвитку молодших школярів на уроках;
 - шляхів подолання освітніх втрат з мовно-літературної, математичної, природничої та інших освітніх галузей;
 - організації безпечного та здорового освітнього середовища ЗЗСО;
 - використання сервісу Google Forms;
 - психолого-педагогічного супроводу освітнього процесу.
3. Удосконалити вміння вчителів початкових класів щодо:
 - використання сучасних технологій навчання молодших школярів української мови, математики, формування читацької компетентності на уроках;
 - навчання учнів з особливими освітніми потребами;
 - профорієнтації у початковій школі;
 - використання штучного інтелекту в початковій освіті;
 - створення позитивного психологічного клімату та розвитку емоційного інтелекту молодших школярів у період воєнного часу;

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

Освітня програма курсів підвищення кваліфікації для вчителів початкових класів за темою «4К» в початковій освіті» розроблена з урахуванням положень: законів України «Про освіту», «Про повну загальну середню освіту», постанов Кабінету Міністрів України: «Про затвердження Концепції реалізації державної політики у сфері реформування загальної середньої освіти «Нова українська школа» на період до 2029 року» (від 14 грудня 2016 року № 988-р), «Державний стандарт початкової освіти» (від 21 лютого 2018 р. № 87 (у редакції постанови Кабінету Міністрів України від 24 липня 2019 р. № 688), «Деякі питання підвищення кваліфікації педагогічних та науково-педагогічних працівників» (від 21 серпня 2019 року № 800); рішення Комітету Верховної Ради України з питань науки, освіти та інновацій «Освітні втрати й освітні розриви на рівні загальної середньої освіти: вимірювання та механізми подолання» (протокол № 122 від 07.06.2023 року); наказу Міністерства освіти й науки України «Професійний стандарт «Вчитель закладу загальної середньої освіти» (від 29.08.2024 № 1225); інших нормативно-правових актів, що регулюють діяльність педагогів та з урахуванням європейського вектора розвитку освіти в Україні, новітніх зарубіжних і вітчизняних наукових розробок, кращих практик у галузі освіти та професійного розвитку педагогів.

За оцінками експертів в концепції реалізації державної політики у сфері реформування загальної середньої освіти «Нова українська школа» на період до 2029 року акцентується увага на тому, що в найближчій перспективі фахівці, які вміють навчатися впродовж життя, мислити критично і творчо, здатні до самоосвіти та саморозвитку, працювати у команді, які прагнуть покращити власне життя і життя своєї країни, ставити перед собою цілі та досягати їх та володіти іншими вміннями будуть найуспішнішими на ринку праці. Навички «4К» – це ключові навички, які допоможуть добитися успіху в будь-якій сфері життя.

Основною метою освіти ХХІ століття є формування особистості на засадах компетентного підходу, зорієнтованість не на теоретизацію освітнього процесу, а на практичну цінність отриманих знань та здатність оперувати ними в нових умовах, а не лише за зразком. Сучасні учні мають швидко пристосовуватись до світу, який постійно змінюється, вміти дивергентно мислити, працювати в команді та комунікувати на найбільш продуктивному рівні. У цьому зв'язку Нова українська школа акцентує увагу педагогів на необхідності розвитку навичок 4К (креативність, критичне мислення, кооперація та комунікативні навички). Ці навички дають змогу самореалізуватися, навчитися розглядати ситуації з різних сторін і знаходити варіанти їх вирішення, працювати в команді, вміти формулювати і висловлювати свою думку.

Актуальність розроблення та впровадження освітньої програми полягає в розкритті практичного аспекту формування навичок «4К» на уроках в сучасній початковій школі.

Обсяг: 60 годин (2 кредити).

Особливості організації освітнього процесу за цією програмою. Навчання за освітньою програмою здійснюється у дистанційному форматі,

синхронно з використанням сервісу ZOOM з обов'язковою участю слухачів. Кожне заняття складається з теоретичної та практичної частин. Теоретична складова реалізується через базові, інтерактивні, проблемні лекції; практична – практикуми, навчальні тренінги, майстер класи. Діагностика успішності навчання відбувається в процесі рефлексивного заняття «Конференція з обміну досвідом» та підсумкового тестування.

Науково-педагогічні працівники Академії можуть вносити зміни в пропонований освітньою програмою зміст з метою необхідності своєчасного реагування на конкретні умови, у яких відбувається освітній процес, зазначивши їх в розкладі занять, а також для коригування тематики навчальних занять відповідно до вимог чинних нормативних документів щодо здійснення освітнього процесу в закладах освіти, актуальних векторів підвищення кваліфікації педагогічних працівників. Загальний обсяг таких змін може досягати до 25%.

Матеріально-технічне забезпечення освітнього процесу:

- *для очного навчання:* мультимедійний проєктор, ноутбук, фліпчарт, навчальні матеріали, сучасне програмне забезпечення, програмне забезпечення для інтерактивної дошки, інтернет;
- *для дистанційного навчання:* комп'ютерна техніка, доступ до швидкісного інтернету, дистанційна платформа, програмне забезпечення для проведення відеоконференцій.

Очікувані результати охоплюють

Знання й розуміння:

- актуальних чинних нормативних документів, які визначають пріоритетні напрями освітнього процесу;
- здоров'язбережувальної компетентності та психолого-педагогічної підтримки молодших школярів;
- ціннісного потенціалу в контексті розвитку навичок «4К» учнів початкових класів;
- безпечного цифрового середовища молодшого школяра;
- необхідності підвищення мовно-комунікативної компетентності вчителя початкових класів;
- результативності використання ефективних освітніх технологій і стратегій «4К» на уроках української мови, читання, математики;
- значення формування контрольно-оцінювальних дій;
- необхідності формування лідерських якостей молодших школярів;
- напрямів соціально-емоційного навчання в сучасній початковій школі як засобу розвитку «4К».

Уміння:

- якісно організовувати безпечний освітній процес у класі відповідно до актуальних чинних документів;
- моделювати зміст навчання відповідно до очікуваних результатів з використанням «4К»;
- створювати умови для психосоціального благополуччя дітей та педагогів; здоров'я, безпеки та добробуту дитини;

- розвивати креативність та творчість, критичне мислення, колаборацію та комунікативні навички;
- організовувати освітній процес на уроках на засадах діяльнісного підходу з урахуванням розвитку навичок «4К» в дистанційному та змішаному форматах;
- використовувати педагогічні технології для ефективного формування навичок «4К»;
- запобігати інтелектуальній втомі учнів початкових класів.

Диспозиції (цінності, ставлення):

- розуміння основних теоретичних і практичних аспектів особливостей розвитку та формування навичок «4К»;
- виявлення поваги й здатності до вираження національної культурної ідентичності.
- поглиблене усвідомлення важливості дитиноцентризму в освіті;
- усвідомлення необхідності професійної мобільності й гнучкості;
- позитивне ставлення до самостійної розробки дидактичних матеріалів (паперових та цифрових) з урахуванням індивідуальних особливостей учнів конкретного класу;
- усвідомлення нових власних освітніх потреб;
- формування новаторських підходів до освітньої діяльності;
- розуміння необхідності власного професійного розвитку («навчання впродовж життя»).

Компетентності:

А 1 (мовно-комунікативна): здатність забезпечувати навчання державною мовою, формувати і розвивати мовно-комунікативні навички молодших школярів.

А 2 (предметно-методична): здатність моделювати зміст навчання відповідно до обов'язкових результатів навчання, формувати та розвивати в учнів вміння, спільні для всіх ключових компетентностей, добирати й використовувати сучасні та ефективні методики і технології для забезпечення якісного навчання, виховання та розвитку молодших школярів.

Б 1 (психологічна): здатність використовувати сучасні методики та технології створення позитивного психологічного клімату, розвитку емоційного інтелекту, уваги, саморегуляції, подолання стресу, керування емоціями; виявляти і підтримувати здібності, інтереси, реальні навчальні можливості учнів.

Б 3 (педагогічного партнерства): здатність до суб'єкт-суб'єктної взаємодії з учнями в освітньому процесі, залучати батьків до освітнього процесу на засадах партнерства.

КУРИКУЛУМ

**курсів підвищення кваліфікації вчителів початкових класів за темою
«4К» в початковій освіті»**

№ з/п	Назва модуля	К-ть годин
-------	--------------	------------

1.	Сучасні нормативні вимоги до організації освітньої діяльності	8
2.	Актуальні вектори оновлення змісту освітньої діяльності	12
3.	Сучасні підходи до організації освітнього процесу	20
4.	Психолого-педагогічний супровід освітнього процесу	16
5.	Організаційно-діагностичний	4
	Разом за модулями (годин/кредитів)	60 год/ 2 кредити

Курикулум є основою для складання навчально-тематичного плану, робочої навчальної програми / РНТП / розкладу навчальних занять, що оприлюднюються на сайті КВНЗ «Харківської академії неперервної освіти».

НАВЧАЛЬНО-ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН
курсів підвищення кваліфікації вчителів початкових класів
за темою «4К» в початковій освіті»

№ теми	Назва модуля, теми	Індекси компетентностей, що розвиваються	Кількість годин
1	МОДУЛЬ 1. Сучасні нормативні вимоги до організації освітньої діяльності		
1.1	Нормативне забезпечення освітнього процесу в початковій школі	Г2.1	
1.2	Соціально-емоційне навчання в сучасній початковій школі як засіб розвитку «4К»	Б1.1В1, Б1.3У1, А2, А3, Б2, Б3	
1.3	Мовно-комунікативна компетентність вчителя початкових класів. Чинний український правопис	А1.1В1, А1.2	
1.4	Мінна безпека. Моделі поведінки учнів під час війни	В2.1, В2.2, В2.3, В2.4, В2.5	
1.5	Ціннісний потенціал в контексті сучасного виховання і розвитку учнів початкових класів	А2.5, Б1.4, Б2.3, Г2.1,	
1.6	Володіння англійською: мінімум для вчителя початкових класів	А1.1В1, А1.2	
	Разом годин на модуль		8
2	МОДУЛЬ 2. Актуальні вектори оновлення змісту освітньої діяльності		
2.1	Адаптація, інтеграція та залучення в освітній простір дітей з різними життєвими обставинами	Б3.1.К1, Б3.2.В1., Б1.4.В1.	
2.2	Механізми виявлення та подолання освітніх втрат у початковій школі	А2.1В1, А2.2, А2.4, Г3.1, Г3.2, Г3.3	
2.3	Компетентнісне та персоналізоване навчання в початковій школі	А, Б, В, Г	
2.4	Недискримінаційний підхід в освіті	Б2.3, В1.3.К1, В1.3.В1, Б1.4.В1.	
2.5	Формування лідерських якостей: розвивати або направляти	Б3.1., Б2, А2, А3, Б3	
2.6	Ненасильницька та безконфліктна комунікація в роботі вчителя початкових класів	Б, Б2.2.В1, Б3	
	Разом годин на модуль		12
3	МОДУЛЬ 3. Сучасні підходи до організації освітнього процесу		
3.1	Креативні уроки: сучасний дизайн уроку	А2.5 В1, Г2.3В1	
3.2	«4К» на уроках української мови	А1.1 В1, А1.2	
3.3	Розвиток 4К засобами дитячої гри	Б1.2, Б2.2	
3.4	«4К» в математичній освітній галузі	А2.3, А2.4 А2.2 В1, Г3.1, Г3.2, Г3.3	
3.5	Сторителінг як технологія розвитку креативності молодших школярів	А2.2 В1, А2.2 В2	
3.6	Читання з розумінням	А2.2, А2.4,В1, Г3.1, Г3.2, Г3.3	
3.7	Організація командної роботи молодших школярів	Б3	
3.8	Розвиток критичного мислення та творчих здібностей молодших школярів	А2.1, А2.5	

3.9.	Використання сервісу Google Forms у професійній діяльності вчителя початкових класів	A2.4, A3.2, A3.3	
3.10	Цифрова підтримка уроків літературного читання та позакласного читання	A2.1, A2.5	
		Разом годин на модуль	20
4.	МОДУЛЬ 4. Психолого-педагогічний супровід освітнього процесу		
4.1	Оцінювання навчальних досягнень молодших школярів для формування «4К»	B1.1, B3.1, Г3.1, Г3.2, Г3.3	
4.2	Як зміцнити емоційний інтелект дитини молодшого шкільного віку	B2, B2.1, B2.2	
4.3	Мотивації навчальної діяльності учнів: психологія похвали та конструктивної критики	B3.1, B3.2, B3.3	
4.4	Розвиток комунікативних навичок у молодших школярів з порушеннями мовлення	B3.3, B1.2, B1.3	
4.5	Актуальні питання інклюзивного навчання: основні вектори	B1.1, B1.2, B1.3	
4.6	Дитяча гіперактивність: виникнення, розвиток, особливості супроводу	B1.1	
4.7	Емпатійна комунікація як інструмент інклюзії: як навчити дітей початкової школи розуміти і приймати інших	B2, B3	
4.8	Самовідновлення як шлях до збереження ментального здоров'я педагога	B2.1.K1.	
4.9	Мистецтво «Soft skills»: як розвивати ключові навички для майбутньої освіти	B2, B2.1, B2.2	
4.10	Ігрові онлайн-ресурси в дистанційному навчанні	A2.4, A3.2, A3.3	
4.11	Українські народні ігри	B2.3, Г2.2. У2	
4.12	Шляхи забезпечення рухової активності учнів початкових класів у сучасних умовах	A2.2	
4.13	Штучний інтелект у початковій освіті: інноваційні можливості та стратегії використання для підвищення якості навчання	A2.4, A3.2, A3.3	
4.14	Педагогіка партнерства	B3	
4.15	Психолого-педагогічна підтримка молодших школярів, які пережили кризові ситуації	B1.1, B2.1, B2.2.K1	
Разом годин на модуль			16
5	МОДУЛЬ 5. Організаційно-діагностичний		
5.1	Настановне заняття. Вхідне діагностування		2
5.2	Конференція з обміну досвідом. Підсумкове тестування		2
Разом годин на модуль			4
<i>Разом годин / кредитів за освітньою програмою</i>			60 год/ 2 кредити

Рекомендована література

НОРМАТИВНО-ПРАВОВІ ДОКУМЕНТИ:

1. Державний стандарт початкової освіти (у редакції постанови Кабінету Міністрів України від 24 липня 2019 р. № 688) – 49 с. – URL: <https://mon.gov.ua/ua/osvita/zagalna-serednya-osvita/derzhavni-standarti>
2. Закон «Про освіту» Офіційний веб-портал Верховної Ради України – URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/2145-19>.
3. Закон України «Про бібліотеки і бібліотечну справу» від 27.01.1995 № 32/95 // <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/32/95-%D0%B2%D1%80#Text>
4. Інструктивно-методичні рекомендації щодо організації освітнього процесу та викладання навчальних предметів у закладах загальної середньої освіти у 2022/2023 навчальному році Лист МОН України від 19.08.2022 № 1/9530-22. – URL: <https://mon.gov.ua/ua/news/>
5. Інструктивно-методичні рекомендації щодо організації освітнього процесу та викладання навчальних предметів у закладах загальної середньої освіти у 2024/2025 навчальному році Лист МОН України від 30.08.2024 № 1.1/15776-24. – URL: <https://mon.gov.ua/ua/news/>
6. Концепція національно-патріотичного виховання в системі освіти України. Наказ МОН України № 527 від 06.06.2022. URL: <https://mon.gov.ua>
7. Нова українська школа. Концептуальні засади реформування середньої школи. URL: <http://mon.gov.ua>.
8. Порядок створення груп подовженого дня у державних і комунальних закладах загальної середньої освіти/ наказ МОН України від 25.06.2018 № 677. – URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0865-18#Text>
9. Про затвердження методичних рекомендацій щодо оцінювання результатів навчання учнів 1 – 4 класів закладів загальної середньої освіти / наказ МОН України від 13. 07.2021 № 813. – URL: <https://imzo.gov.ua/2021/07/15/nakaz-mon-vid-13-07-2021-813-pro->
10. Професійний стандарт «Вчитель закладу загальної середньої освіти» / наказ МОН України від 29. 08.2024 № 1225. – URL: <https://mon.gov.ua/news/informatsiine-povidomlennia>
11. Типова освітня програма для учнів 1-2 класів закладів загальної середньої освіти, розробленої під керівництвом О. Я. Савченко (затверджено наказом Міністерства освіти і науки України від 12.08.2022 № 743). – URL: <https://mon.gov.ua/ua/news/>
12. Типова освітня програма для учнів 1-2 класів закладів загальної середньої освіти, розробленої під керівництвом Р. Б. Шияна (затверджено наказом Міністерства освіти і науки України від 12.08.2022 № 743). – URL: <https://mon.gov.ua/ua/news/>
13. Типова освітня програма для учнів 3-4 класів закладів загальної середньої освіти, розробленої під керівництвом О. Я. Савченко (затверджено наказом Міністерства освіти і науки України від 12.08.2022 № 743). – URL: <https://mon.gov.ua/ua/news/>
14. Типова освітня програма для учнів 3-4 класів закладів загальної середньої освіти, розробленої під керівництвом Р. Б. Шияна (затверджено наказом

Міністерства освіти і науки України від 12.08.2022 № 743). – URL: <https://mon.gov.ua/ua/news/>

НАУКОВО-МЕТОДИЧНА ЛІТЕРАТУРА:

1. Антисуржик. Вчимося ввічливо поводитись і правильно говорити: Посібник / За заг. ред. О. Сербенської. Львів: Світ, 1994. – 152 с.
2. Антоненко-Давидович Б. Д. Як ми говоримо / Б. Д. Антоненко-Давидович [Уклад. Я. Б. Тимошенко]. – К.: Либідь, 1991. – 256 с.
3. Береза Т. Слова, що нас збагачують. – Апріорі, 2016. – 378 с.
4. Бібік Н. Компетентність і компетенції у результатах початкової освіти. Початкова школа. 2010. № 9. С 1–4.
5. Бібліотека Нової української школи: збірник за матеріалами бібліотечного форуму / упор.: В. П. Фарварщук. – Хмельницький: ХОППО. – 2022 – 65 с.
6. Большакова І. Критичне мислення. Початкова школа. Київ: «Вид. дім «Перше вересня», 2016. 144 с.
7. Вавіна Л., Засенко В., Колупаєва А., Сак Т., Софій Н., Таранченко О. Діти з особливими потребами у загальноосвітньому просторі: початкова ланка. 2014. – 152 с.
8. Великий тлумачний словник сучасної української мови: 250 000 / уклад. і голов. ред. В. Т. Бусел. – К.; Ірпінь: Перун, 2007. – 1736 с.
9. Водолазська Т.В. Моделювання шкільного освітнього середовища: навч.-метод. посіб. Полтава: АСМІ, 2013. 213 с.
10. Вусик О.О. Словник синонімів української мови. – Навчальна книга «Богдан», 2013. – 576 с.
11. Гезей О.М. Педагогічне оцінювання: формувальний підхід / О. М. Гезей // Джерело педагогічних інновацій. Оновлена початкова школа. Науково-методичний журнал. – Випуск № 2 (22). Харків: Харківська академія неперервної освіти, 2018. – С.67 – 74.
12. Гезей О.М. Формування математичної компетентності молодших школярів (методичні рекомендації) / О.М. Гезей; за заг. ред. Покроєвої Л.Д. – Харків: Харківська академія неперервної освіти, 2019. – 104 с.
13. Гін А. О. Прийоми педагогічної техніки: Свобода вибору. Діяльність. Зворотний зв'язок. Ідеальність: посібник для вчителя. 13-е видання. Х.: Вид. група «Основа», 2015. 112 с.
14. Головащук С. І. Складні випадки наголошення: Словник-довідник / С. І. Головащук. – К.: Либідь, 1995. – 192 с.
15. Голубовська І. В., Гаращук К. В. Дитяча література : навчальний посібник для самостійної роботи студентів, які здобувають освітньо-кваліфікаційний рівень «Бакалавр» за напрямом підготовки 6.010102 «Початкова освіта» (денної та заочної форм навчання) / І. В. Голубовська, К. В. Гаращук. – Житомир, 2017. – 132 с.
16. Двек К. Налаштування на зміни. Нова психологія успіху. Київ: Наш формат, 2022, 236 с.
17. Дистанційне навчання: виклики, результати та перспективи. Порадник. З досвіду роботи освітян міста Києва: навч.-метод. посіб. /

- Упоряд.: Воротникова І.П., Чайковська Н.В. –К. : Київ. ун-т ім. Б. Грінченка, 2020. 456 с.
- 18.Елен Р. Даніелс. Залучення дітей з особливими потребами до загальноосвітніх класів. Львів: Т-во «Надія», 2000. 256 с.
 - 19.Звіт про результати другого циклу загальнодержавного зовнішнього моніторингу якості початкової освіти «Стан сформованості читацької та математичної компетентностей випускників початкової школи закладів загальної середньої освіти» 2021 р.: у 2-х частинах. Частина І. Що знають і вміють випускники початкової школи та як змінилася ситуація за три роки / Г. Бичко (основний автор), В. Терещенко, В. Горох, М. Мазорчук, Т. Лісова, Т. Вакуленко; наук. ред. Т. Вакуленко ; за ред. О. Осадчої та В. Терещенка; Український центр оцінювання якості освіти. Київ, 2022. – 189 с. (+196 с. додатків)
 - 20.Звіт про результати другого циклу загальнодержавного зовнішнього моніторингу якості початкової освіти «Стан сформованості читацької та математичної компетентностей випускників початкової школи закладів загальної середньої освіти» 2021 р.: у 2-х частинах. Частина ІІ. Передумови й результати навчання / Т. Лісова (основний автор), Г. Бичко, М. Мазорчук, Т. Вакуленко, В. Терещенко, В. Горох; наук. ред. Т. Вакуленко; за ред. О. Осадчої та В. Терещенка; Український центр оцінювання якості освіти. Київ, 2022. – 272 с.
 - 21.Зубрицька І. Мова – не калька (Говорімо гарною українською). – Априорі, 2015. – 400 с.
 - 22.Калошин В.Ф. Педагогіка успіху: стратегія радісного навчання. Управління школою. 2013. № 31-32. С.403-404.
 - 23.Коли світ на межі змін: стратегії адаптації. Психологічна підтримка вчителів та дітей у часи війни / упоряд. Дар'я Арцимєєва, Галина Терентьєва, Олена Чуйко та ін. За заг. ред. Л. Залюбовської, за підтр. Громадської організації «GoGlobal», Центру «Розвиток КСВ» та експертної платформи Career Hub. – 52 с.
 - 24.Кроуфорд А., Саул В., Метьюз С., Макінстер Д. Технології розвитку критичного мислення учнів. / наук. ред. і передм. О. Пометун. К.: Плеяди, 2006. 220 с.
 - 25.Малярчук А.Я. Дидактичний матеріал для виправлення мовних недоліків. Навчальний посібник. – К.: Райдуга, 1995.
 - 26.Маршрутизатор дій педагога Нової української школи: інструкція порадник/ за заг. ред. С. Ю. Гарної, Н. О. Капінус. – Краматорськ: Відділ інформаційно-видавничої діяльності, 2021. – 40 с.
 - 27.Мацько Л.І. та ін. Стилїстика української мови: Підручник / І. Мацько, О.М. Сидоренко, О.М. Мацько; За ред. Л.І. Мацько. – К.: Вища шк., 2003. – 462 с.
 - 28.Митник О. Я. Робота над завданнями з логічним навантаженням на уроках української мови та математики. – Тернопіль: Мандрівець, 2014. – 96 с.
 - 29.Неперервність та наступність між початковою і базовою загальною

- середньою освітою як передумови успіху реформ Нової української школи / Зб. наук. пр. [ред. кол. І. Б. Вашеньяк (гол.) та ін.]. Хмельницький: Видавництво ПП «Символ», 2021. 283 с.
30. Нова українська школа: організація діяльності учнів початкових класів закладів загальної середньої освіти: навч.-метод. посіб. / М. Кірик, Л. Данилова. – Львів: Світ, 2019. – 136 с.
31. Нова українська школа: poradник для вчителя / за заг. ред. Н. М. Бібік. — Київ: Літера ЛТД, 2018. — 160 с.
32. Орфоепічний словник / [Уклад. Погрібний М. І.]. – К.: Рад. шк., 1986. – 118 с.
33. Підласий І.П. Практична педагогіка або три технології: Інтерактивний підручник для педагогів ринкової системи освіти. К.: Слово, 2004. 616 с.
34. Пометун О.І., Сущенко І.М. Путівник з розвитку критичного мислення в учнів початкової школи: методичний посібник для вчителів: Київ, 2017. 96 с.
35. Про.Безпеку: безпечна освітня екосистема громади: навчально-методичний посібник / за заг.ред.Н.Софій, А.Аносової. Київ:Центр інноваційної освіти «Про.Світ», 2023, 518 с.
36. Російсько-український словник / [І. О. Анніна, Г. Н. Горюшина, І. С. Гнатюк та ін.]. – К.: Абрис, 2003. – 1424 с.
37. Савченко М.А. Методика виправлення вад вимови фонем у дітей. – К.: Освіта, 1992.
38. Савченко О. Я. Компетентнісний підхід як чинник модернізації початкової освіти. Наука і освіта. Науково-практичний журнал Південного наукового центру НАПН України. Серія «Педагогіка», 2011. № 4. С. 18–22.
39. Савченко О.Я. Дидактика початкової освіти: підручн. К.: Грамота, 2012. – 504 с.
40. Савченко О.Я. Уміння вчитися – ключова компетентність молодшого школяра: посібник .К.: Педагогічна думка, 2014.176 с.
41. Савченко О.Я. Упровадження компетентнісного підходу в початкову освіту: здобутки і нерозв’язані проблеми /О.Я. Савченко // Рідна школа. – 2014. –
42. Садкіна В. І. Маленькі секрети учительського успіху. Навчаємо з радістю. Х.: Вид. група «Основа», 2016. 144 с.
43. Скворцова С. О. Нова українська школа: методика навчання математики у 1–2 класах закладів загальної середньої освіти на засадах інтегративного і компетентнісного підходів: навч.-метод. посіб. / Світлана Скворцова, Оксана Онопрієнко. – Харків: Вид-во «Ранок», 2019. – 352 с.
44. Скворцова С. О. Нова українська школа: методика навчання математики у 3–4 класах закладів загальної середньої освіти на засадах інтегративного і компетентнісного підходів: навч.-метод. посіб. / С. О. Скворцова, О. В. Онопрієнко. – Харків : Вид-во «Ранок», 2020. – 320 с.
45. Скворцова С.О. Методика навчання розв’язування сюжетних задач у початковій школі: Навчально-методичний посібник для студентів за спеціальністю 6.010100 «Початкове навчання». – Частина I – Методика

- формування в молодших школярів загального уміння розв'язувати сюжетні задачі. – Одеса: ООО «Абрикос-Компани», 2011. – 268 с.
46. Словник труднощів української мови / [Гринчишин Д. Г., Капелюшний А.О., Пазяк О. М. та ін.]; За ред. С. Я. Єрмоленко. – К.: Рад. шк., 1989. – 336 с.
47. Смирнова М.Є. Компетентнісний підхід як інноваційний концепт розвитку української школи. Інноваційна діяльність та дослідно-експериментальна робота в сучасній освіті: збірник матеріалів IV Всеукраїнської науково-практичної інтернет-конференції (27 жовтня 2016, Чернівці) / За заг. редакцією М.Ф. Бирки, І.Б. Черкез. Чернівці: ІППОЧО, 2016. 272 с.
48. Сосницька Н.П. Шляхи розв'язання актуальних проблем щодо формування ключової компетентності «вільне володіння державною мовою» в молодих школярів // Джерело педагогічних інновацій. Оновлена початкова школа. Науково-методичний журнал. – Випуск № 2(22). – Харків: Харківська академія неперервної освіти, 2018. – 168 с. – С. 108 – 119.
49. Співпраця батьків та вчителя початкової школи / Упорядник Козицька М. П. Х.: Вид. група «Основа», 2012. 112 с.
50. Сучасна українська літературна мова: Вступ. Фонетика / За заг. ред. акад. АН УРСР І. К. Білодіда. – К.: Наук. Думка, 1969. – 436 с.
51. Сучасна українська літературна мова: Підручник / М.Я. Плющ, С.П.Бевзенко, Н.Я. Грипас та ін.; За ред. М.Я. Плющ. – К.: Вища шк., 1994. – 414 с. – С. 16 – 101.
52. Сучасна українська мова: довідник / Л.Ю. Шевченко, В.В. Різун, Ю.В. Лисенко; За ред. О.Д. Пономаріва. – К.: Либідь, 1993. – 336 с. – С. 26 – 69.
53. Цимбалару А.Д. Нова українська школа: освітній простір учнів початкової школи: навч. метод. посіб. / А.Д. Цимбалару. – К.: Видавничий дім «Освіта», 2020. – 160 с.
54. Чак Є.Д. Чи правильно ми говоримо? / Є. Д. Чак. – К.: Освіта, 1997. – 240 с.
55. Школа та батьки. Навчаємо співпраці / упоряд. М. К. Голубенко. К.: Шкільний світ, 2009. – 128 с.

ЕЛЕКТРОННІ РЕСУРСИ

1. Бібліотека і батьки: співпраця заради дитини / Бібліотека Червоноградської загальноосвітньої школи І-ІІІ ступенів № 2 Львівської області. – URL: http://chervonograd-school2.lviv.sch.in.ua/biblioteka/radimo_pochitati/dlya_bajtjkiv/spivpracya_bibliotekarya_zaradi_ditini/
2. Гальченко Л.В. Рухливі і національні ігри з методикою викладання: навч.-метод. пос. для студ. освітньо-кваліф. рівня «бакалавр» напр. підгот. «Фізичне виховання», «Здоров'я людини», «Спорт». у 2 ч. Ч. 2./уклад. Л.В. Гальченко.– Запоріжжя: ЗНУ, 2013. – 116 с. – URL: <http://ebooks.znu.edu.ua/files/metodychky/2013/04/0029926.doc>

3. Джерело педагогічних інновацій. Бібліотека закладу загальної середньої освіти – стратегічний партнер Нової української школи: науково-методичний журнал / укладачі: Л. Ворфлік, З. Жеребкіна; гол. ред. Л.Д. Покроєва. – Випуск № 3 (35). – Харків: Харківська академія неперервної освіти, 2021. – 204 с. – URL: <https://edu-post-diploma.kharkov.ua/>
4. Дзвона чи дзвону? Або –а (-у) чи –у (-ю) в родовому відмінку. Словник-довідник. – URL: <http://rodovyi-vidminok.wikidot.com/>
5. Дитячий сайт «Казкар». – URL: <http://kazkar.at.ua/>
6. Доброго ранку! Ми раді, що ви тут! Посібник для педагогів з проведення ранкової зустрічі / Всеукраїнський фонд «Крок за кроком». – 2016. – 54 с.– URL: <http://www.ussf.kiev.ua/ieeditions/306>
7. Допомога дітям з ООП під час війни. Поради для батьків. [Електронний ресурс]. – URL: <https://cutt.ly/eGFQ1QR>
8. Інноваційні послуги, промоції читання та цифровізація: чим дивують бібліотеки сьогодні. – URL: <https://yur-gazeta.com/golovna/innovaciyni-poslugi-promociyi-chitannya-ta-cifrovizaciya-chim-divuyut-biblioteki-sogodni.html>
9. Корекція дистанційно для учнів з ООП в умовах воєнного стану [Вебінар] [Електронний ресурс]. – URL: <https://www.youtube.com/watch?v=aDBY0FRyCTo>
10. Мікронавчання: практичні нотатки [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.futureschool.online/post/microlearning/>
11. Мікронавчання: Як новий освітній тренд мотивує вчитися сучасних дітей. – URL: <https://osvitoria.media/experience/mikronavchannya-yak-novyj-osvitnij-trend-motyvuje-vchytysya-suchasnyh-ditej/>
12. Національна бібліотека України для дітей з віртуальною бібліографічною довідкою. – URL: <http://chl.kiev.ua>
13. Національна парламентська бібліотека України. – URL: <http://www.nplu.org/>
14. Платформа Європейського центру ім. Вергеланда. Програма «Демократична школа». – URL: <https://e-learning.theewc.org>
15. Пометун О. Енциклопедія інтерактивного навчання.– URL: http://nvk-licey.at.ua/_ld/0/2_BTn.pdf/.
16. Пономарів О. Культура слова: мовностилістичні поради. Привабливість і підступність паронімів. – URL: <http://ponomariv-kultura-slova.wikidot.com/paronimy>
17. Пономарьова К.І. Компетентісно орієнтовані завдання з української мови: особливості конструювання та застосування. – URL: <https://lib.iitta.gov.ua/>

18. Пономарьова К.І. Реалізація компетентнісного підходу в системі початкової мовної освіти [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://core.ac.uk/download/pdf/32307731.pdf>
19. Поради для організації інклюзивного навчання під час війни [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://mon.gov.ua/ua/news/rozrobleno-poradi-dlya-organizaciyi-inklyuzivnog-o-navchannya-pid-chas-vijni>
20. Практики та підходи до дистанційного навчання – рекомендації для вчителів. – URL: <https://nus.org.ua/articles/praktyky-ta-pidhody-dodystantsijnogo-navchannya-r-ekomendatsiyi-dlyavchyteliv/>
21. Словники України online. Словозміна. URL: <http://lcorp.ulif.org.ua/dictua/>
22. Стислий огляд основних змін у новій редакції «Українського правопису» (2019) [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://mon.gov.ua/storage/app/media/zagalna%20serednya/osnovni-zminy%202019.pdf>
23. Тлумачний словник української мови [Електронний ресурс]: у 20-ти томах : електронна версія видання / Нац. акад. наук України, Укр. мовно-інформ. фонд; гол. ред. В. М. Русанівський ; науковий керівник проекту В.А. Широков, 2010. URL: <http://test.ulif.org.ua:8000/expl/Entry/index?wordid=1&page=0>
24. Український правопис [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://mon.gov.ua/storage/app/media/zagalna%20serednya/05062019-onovl-pravo.pdf>
25. Шляхи удосконалення професійних компетентностей фахівців в умовах сьогодення: матеріали міжнар. наук.-практ. інтернет конф. (28–29 травня 2020 р., м. Київ) / уклад.: О. Ю. Дикий, Г.А. Коломоець, А.А. Ребрина. Луцьк: СНУ ім. Лесі Українки, 2020. 582 с. – URL: <http://eportfolio.kubg.edu.ua/data/conference/5638/document.pdf>

ІНФОРМАЦІЙНІ СТОРІНКИ

1. <http://osvita.ua/> – сайт Освіта.ua
2. <http://www.nbuv.gov.ua/> – веб-сайт Національної бібліотеки України імені В.І. Вернадського (Київ)
3. <https://edu-post-diploma.kharkov.ua/> – сайт КВНЗ «Харківська академія неперервної освіти»
4. <https://mon.gov.ua/ua> – Міністерство освіти і науки України
5. <https://nus.org.ua/> – сайт «Нова українська школа»
6. <https://www.facebook.com/nus.org.ua/> – Фейсбук сайту «Нова українська школа»
7. <https://www.facebook.com/osvita.ua> – Фейсбук сайту Освіта.ua

8. <https://www.facebook.com/UAMON/> – Фейсбук сторінка МОН